

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XXV. Objectionum inanitas ostenditur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

Ipsius offerebant panem pollutum. Et ideo eorum rejicit sacrificia, & comminatur se maledicturum benedictionibus ipsorum, quia quod superposuerunt mensæ Domini, contemptibile erat, & panis propositionis pollutus, & immolabant debile Domino. Unde dicit: *Maledictus dolosus, qui habet in grege suo maculam, & votum faciens immolat debile Domino... & non posuerunt super cor ut darent gloriam nomini suo, quod est magnum in Gentibus.* An non hoc totum manifestè quadrat in eos, qui vocaliter orant, corde voluntariè diffractò? Nec consequens est recitationem Horarum merè externam esse verum actum religionis, ex eo quòd idololatria merè externa verè sit actus irreligionis, seu vera idololatria: sicut ex eo quòd confessio merè externa falsæ fidei, sit verè peccatum contra fidem, consequens non est quòd confessio merè externa veræ fidei, sit actus virtutis fidei: quia plus requiritur ad actum virtutis, quàm ad actum peccati: siquidem *bonum ex integra causa, malum autem ex singulis defectibus.*

6°. Ecclesia devotam præcipiens Officii recitationem, haud dubiè præcipit taliter devotam, ut quantum est ex parte recitantis, sortiatur effectum propter quem illam præcipit: leges namque de actu aliquo disponentes, intelliguntur de actu utili, sive sortiente effectum, propter quem actus præcipitur. Tum quia rejicienda est illa legis interpretatio, per quam lex redditur inutilis: cum lex omnis utilis esse debeat. Tum quia legis verba accipienda sunt cum effectu cap. *relatum* de Cleric. non resid. Enimverò *verba cum effectu accipimus*, can. 17. de pœnit. dist. ... & ratio est, quia effectus in dispositione legis principaliter attenditur: leges enim utilitatem primariò quaerunt. Atqui effectus, quem Ecclesia intendit, est ut laudetur Deus, ejusque misericordia ac beneficia obtineantur; quos effectus non sortiri recitationem factam cum voluntaria mentis evagatione, jam sæpiùs ostensum est.

177 7°. ipsemet tenor verborum capituli *dolentes* satis ostendit internam eo capite præcipi devotionem, non externam dumtaxat; ibi namque præcipitur, diurnum Officium recitari *devotè, quantum Deus dederit*. Atqui ly *quantum Deus dederit*, non refertur ad solam devotionem externam, quæ consistit in abstinendo à confabulationibus & externis irreverentiis, divini Officii impeditivis, sed ad internam, ad quam specialis requiritur gratia & unctio Spiritus sancti, non ad externam ab interna sejunctam. Nec certè pro cavendis solis indevotionibus, seu irreverentiis externis, opus erat additione verborum illorum, cum eas in textu antecedente districtè prohibuisset. Dumque Ecclesia cavere præcipit ab irreverentiis externis præcisè, addere non solet. *quantum Deus dederit*, cum eas prohibeat absolute.

178 8°. Ecclesia in cap. *dolentes* eo modo præ-

cipit devotam Officii recitationem, quo in cap. *omnis* utriusque sexus fidelem præcipit confessionem, & reverentem communionem. Sed hic non solum præcipit confessionem & communionem externè fidelem & reverentem, sed & sic internè talem, ut voluntariam excludat mentis applicationem ad res redentes confessionem communionemque infructuosam, & coram Deo sacrilegam, irreverentem & nullam, uti constat ex damnatione sequentium propositionum: *Qui facit confessionem voluntariè nullam, satisfacit præcepto Ecclesie. Præcepto communionis annuæ satisficit per sacrilegam Corporis Domini manducationem.*

Si dicas, præceptum annuæ confessionis, 179 & communionis, non esse merè Ecclesiasticum, nisi quoad determinationem temporis, nec, ut Ecclesiasticum, ad fidelitatem & reverentiam internam obligate vi suâ, sed vi præcepti divini, cujus est determinatio. Præter dicta contra hoc l. i. de legibus, arguo sic: Præceptum ecclesiasticum devotè recitandi divinum Officium, est determinatio divini præcepti de orando Deum, sicut præceptum fideliter confitendi, reverenterque communicandi semel in anno, est determinatio præcepti divini, de confitendo, & communicando. Quemadmodum enim Ecclesia determinat tempus & modum, quo confiteri oportet ac communicare; sic determinat personas quæ specialiter orare debent, sicut & orationes, ac modum eas recitandi. Tam ergo hic obligat ad internam devotionem, saltem vi præcepti divini, quàm ibi ad internam fidelitatem & reverentiam.

Dixi saltem *vi præcepti divini*, cui utique 180 insistens Apostolus ad Ephes. 5. dicit: *Implemini Spiritu sancto, loquentes vobismetipsis in Psalmis & Hymnis... psallentes in cordibus vestris Domino.* Et 2. Cor. 14. *Psallam Spiritu, psallam & mente.* Ne alioquin inutilis sit oratio: quia *clamor ad Dominum, qui fit ab orantibus, si sonitu corporalis vocis fiat, non intento in Dominum corde, quis dubitet inaniter fieri?* Et adhuc dicit Gobat, talem clamorem esse impetratorium?

CAPUT XXV.

Objectionum inanitas ostenditur.

181 **O**bjicies 1°. Ecclesiam cap. *dolentes* solum externam præcipere devotionem, colligitur ex fine istius præcepti, quod editum fuit adversus Clericos, qui per synopas divinum Officium recitabant, & confabulando divinis intererant Officiis, ut dicitur in proemio istius capituli. Ad cavendum primum defectum præcipit studiositatem, ad cavendum secundum præcipit devotionem. Cum igitur ex fine legis satis intelligatur intentio ipsius, & per externam devotionem satis obtineatur finis iste, satis intelligitur quòd sola

externa devotio ibi præcipiatur.

Respondeo 1°. finem adæquatum legis non esse illum qui in objectione allegatur, nec semper colligi ex præmio legis: utpote in quo sæpè non fit mentio finis adæquati, sed solum occasionis condendi legem.

182 Respondeo 2°. ex præmio colligi potius contrarium: utpote in quo Clerici non solum arguuntur, in eo quòd, Chori silentium fugientes, intendunt exterius colloquutionibus Laicorum; sed & in eo quòd, dum auditum ad indebitos sermones effundunt, aures intentas non porrigit ad divina. Exigit ergo aures intentas ad divina; quod sine interiori attentione fieri nequit.

183 Respondeo 3°. Ecclesiam isto in capite externam indevotionem prohibere, dum post præmium sic loquitur: *Hec igitur, & similia, sub pena suspensionis penitus inhibemus.* Dum ergo addit: *districte precipientes in virtute S. Obedientie, ut divinum Officium. . . . studiosè (quantum ad officium oris) & devotè (quantum ad officium cordis) quantum eis dederit Deus; celebrent,* perspicuum est amplius exigere, quam externam devotionem, internam utique, uti demonstrant argumenta à nobis facta. Aliàs frustraneum fuisset additamentum istud.

184 Objicies 2°. S. Antoninus 3. p. tit. 13. q. 7. explicans verba illa, *quantum eis Deus dederit, studiosè celebrent pariter & devotè,* ait, *Ecclesiam ibi apponere consilium fragilitati humana; quasi dicat, precipimus quod unusquisque de die & nocte dicat Horas suas; attentionem verò & devotionem in præcepto non ponimus, sed gratie Dei, secundum quod dare voluerit, duximus relinquendam.*

Respondeo 1°. mentem S. Antonini pro assertione nostra perspicuam esse ex loco ipsius à nobis relato, ubi sic: *Si dicendo Horas. . . . memè circa alia vagatur voluntariè, non curans, & sic per totum Officium, videtur mortale; secus si proponit velle attendere, & distrahitur, scilicet, cum advertit, displicet ei.*

185 Respondeo 2°. esse evidens ex textu capituli *dolentes*, quòd Ecclesia in virtute S. Obedientie non solum præcipiat dicere Horas, sed & dicere *studiosè pariter ac devotè*: quia tamen duplex est interna devotio (sine qua externa non est devotio) actualis scilicet, & virtualis; & tanta est infirmitas humanæ mentis, ut non possit per totum Officium, actualem continuare devotionem (quia recitans sæpè involuntariè distrahitur, nec redit ad devotionem actualem, nisi Deus, immixtis bonis cogitationibus, mentem excitet) ideo Antoninus dicit, quòd Ecclesia illis verbis, *quantum Deus dederit*, &c. devotionem quidem internam præcipiat, non tamen actualem, nisi cum addito, *quantum Deus dederit*, vetans ne quis divinæ gratiæ ponat obicem, per voluntariam mentis distractionem. Istumque esse Antonini sensum, constat non solum ex verbis ipsius n. præcedenti relatis; verum in-

super ex eo quòd loco objecto agat contra nimis rigidè sentientes, Ecclesiam absolute præcipere internam devotionem actualem; cum tamen virtualis sufficiat, & ut sapienter dicit Card. Bonà de div. psal. cap. 19. §. 6. *mentis distractio, præter voluntatem orantis eveniens, non solum orationis salutare effectum non tollat, imò plerumque; ob continuam lætiam, sui que cognitionem; & depressionem, auget meritum, duplicet coronam.*

Porro virtualis illa devotio, vel attentio, 185 consistit in tribus. 1°. quòd homo sit in statu attendendi ad Deum. 2°. quòd occupatus sit in actu à voluntate liberè imperante recitationem ex intentione attendendi ad Deum, ipsumque laudandi. 3°. quòd voluntas, quantum in se est, sic persistat in illa intentione, ut nullam admittat distractionem, sed rejiciat, statim atque advertit, nec ullam apponat obstaculum gratiæ divinæ, ad devotionem & attentionem actualem necessariam, sed sincerè parata sit Deo per actualem devotionem inhaerere, quoties ad eam per gratiam excitabitur. His enim positis, licè physicè ad Deum non attendat, aestimatione tamen, tam divinà, quam humanà, censetur moraliter attendere.

Objicies 3°. Ecclesia præcipere non potest 187 actus internos.

Nego antecedens, quia oppositum videtur certum, ob argumenta, à nobis producta agendo de legibus.

Objicies 4°. Attentio interna non est de 188 substantia orationis vocalis. Atqui Ecclesia solum præcipit orationem vocalem. Ergo. Probatur major; tum quia una species esse non potest de substantiâ alterius; nec per consequens oratio mentalis de substantiâ orationis vocalis, quæ seorsim à mentali propriam habet speciem ac perfectionem. Tum quia ad substantiam orationis vocalis sufficit pronuntiatio verborum, procedens ex formali, vel virtuali intentione laudandi Deum. Quæ profectò intentio esse potest absque attentione, utpote distincta ab illa: est enim actus voluntatis sibi finem præfigentis; attentio verò actus est intellectus, quo quis advertit ad id quod agitur. Tum denique, quia si attentio interna, foret de substantiâ orationis vocalis, orans vocaliter, absque interna attentione, nullam committeret irreverentiam contra Deum, ne venialem quidem: quia per distractionem voluntariam destrueret substantiam orationis vocalis; per consequens vocaliter non oraret. Cessare verò ab oratione non præcepta; non est contra reverentiam Deo debitam.

Respondeo negando majorem, saltè loquendo de vocali oratione devota. Ad primam probationem illius nego suppositum, orationem utique vocalem & mentalem habere se velut duas orationis species. Quemadmodum enim id de devotione externa & interna negat S. Thomas supra n. 170. ita negandum de oratione vocali & mentali: quis vocalis

vocalis absque mentali nullam habet bonitatem moralem, nec moralis bonitatis speciem; & mentalis ad vocalem se habet sicut anima ad corpus, vel sicut numerus binarius ad ternarium. Sicut enim binarius additione unitatis fit ternarius; sic oratio mentalis additione vocis fit vocalis.

189 Ad secundam probationem nego iterum suppositum, utique formalem, virtualesve intentionem laudandi Deum, stare posse sine formali virtualivè attentione interna ad Deum. Oportet enim quòd voluntas ab intellectu dirigatur, quòdque proinde devotionis (quæ æctus est voluntatis) causa sit attentio & consideratio interna bonitatis, &c. uti docet S. Thomas supra.

190 Ad tertiam probationem nego sequelam: quia licet voluntarie se distrahens destruat substantiam orationis vocalis quoad formam, & quoad ea quæ vocalis oratio importat ex parte animæ; sed quæ quoad materiam, & ea quæ importat ex parte corporis. Est autem irreverentia contra Deum, imò species quædam irrisivæ Dei ac mendacii, velle corporaliter & materialiter orare Deum; deprecemurque verba Spiritus sancti; formaliter verò & spiritualiter recedere à Deo per voluntariam mentis distractionem; uti constat ex Scripturis, Patribus, & rationibus adductis.

191 Objicies ꝑ. recitatio precum ab Ecclesia institutarum; quatenus nomine & imperio Ecclesiæ funduntur; aliquid à Deo impetrare potest, inquit Gobat.

Nego suppositum; neque enim nomine & imperio Ecclesiæ funduntur ejusmodi preces, cum voluntaria mentis distractione; neque tales preces Ecclesiæ præcipit, cum non sint actus veræ religionis & orationis; neque ministri Ecclesiæ, sic orantes, repræsentant personam Ecclesiæ, nec sunt ipsa Ecclesiæ per ipsos sic orans. Aliàs Ecclesiæ per ipsos irideret Deum, vehementerque provocaret iram & maledictionem ipsius. Nec probabile est quod Gobat n. 83ꝑ. in contrarium asserit, sive Laymannus cum ipso sentiat, uti putat, sive non.

192 Concludo proinde cum cap. *dolentes*, monēque cum D. Dionysio Carthusiano l. de vita Canonicorum a. 19. & S. Bernardo apud ipsum: vos, quicumque divino Officio adstricti estis, purè semper & strenuè laudibus interesse divinis; strenuè quidem, ut sicur reverenter, ita & alacriter Domino assistatis, non pigri, non somnolenti, non officiantes, non parentes vocibus, non præcidentes verba dimidia, non integra transilientes, non fractis & remissis vocibus muliebre quoddam balba de nare sonantes, sed virili (ut dignum est) sonita & affectu voces spiritus deprecantes: purè verò, ut nihil aliud, dum psallitis, quàm quod psallitis cogitatis. Sed heu! heu! in his inveniuntur multi Canonici, multi pariter Religiosi, non mediocriter defectuosi: quia & nimis cursoriè psal-

Tom. II.

lunt, nec convenienter pausant in medio, nec disciplinatè, reverenter, ac timoratè stant coram Deo, sed potiùs dissolutè. Incustoditi in visu, incompositi in moribus, proni ad levitates, ad risus, ad fabulationes; qui & facilliter se à divinis absentant, tardè veniunt, & exeunt ante finem. Et quomodò possunt ad sensum esse intenti, qui tam indistinctè acque celesterrimè proferunt verba sacra? Utinam hi attendant, quod dictum est: *Maledictus homo qui facit opus Dei negligenter!* Et quod per istam Dominus dixit, & ipsemet Christus Pharisæis in Evangelio allegavit: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me!* Quid responsum sunt isti Judici summo, qui ea quæ carnis sunt, tam exquisitè exercent, tamque diuturnè talibus immorantur, qui tardè nimis cantant Matutinas, easque, sicut & cæteras Horas, velocissimè absolvunt? In suis autem prandis, cænis, conviviis, societatibus, confabulationibus, ludis & jocis, multò diutius sedent, quàm natura exquirat, necessitas postulet, ratio dicat. Porro qui de his quæ Dei sunt, & animarum concernunt salutem, citò nimis expediunt se, omninò perversa est vita ipsorum. Ideò respiciant, nec divino obsequio, & honorificentia Creatoris subtrahant debitum tempus, sed principaliora principalius, diligentius, maturius exequantur, &c.

Concludo etiam, hanc Caramuelis propositionem: *Præcepto satisfacit, qui voluntariè labiis tantum, non autem mente orat...* Respondeo me totà hebdomadà, toto mense, toto anno legisse (Horas) sine culpa veniali, & me non peccavisse venialiter tam certò scire, ut possem juramento firmare.... Homo sum... distractiones non evito, involuntarius milies, interdum etiam voluntarias; & nihilominus nullo crucior scrupulo, nullo dubio angor: quia prudenter suppono me ad attentionem internam non teneri; eam habere bonum esse, & eà carere ne quidem levem esse culpam; me ad lectionem tantum & attentionem externam obligari; hanc (inquam) Caramuelis propositionem, à Conventu Cleri Gallicani, die 4. Septembris anno 1700. in Palatio Regio San-Germano Congregati, hac censurà jure optimo confixam fuisse: *Hæc propositio est absurda, verbo Dei contraria, hypocrisis inducit, à Prophetis, & Christo damnata his verbis: "Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longè est à me."*

CAPUT XXVI.

Examinatur controversia circa obligationem recitandi extra Chorum, Officium parvum B. Virginis, Officium Defunctorum, Psalmos graduales, penitenciales, & Litanias majores, diebus in Breviario præscriptis.

Certum est, utentes Breviario Romano, 194 juxta declarationem Pii V. in Bulla Breviario illi præfixa, in privata recitatione, non